

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
факультет психології
кафедра практичної психології та психодіагностики

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

МОДЕЛІ СУПЕРВІЗІЇ

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ (ПСИХОЛОГІЧНЕ
КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ)**

другого рівня вищої освіти

за спеціальністю – 053 ПСИХОЛОГІЯ

галузі знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

освітня кваліфікація: МАГІСТР ПСИХОЛОГІЇ

професійна кваліфікація: ПРАКТИЧНИЙ ПСИХОЛОГ.

ПСИХОЛОГ-КОНСУЛЬТАНТ

Силабус навчальної дисципліни

для денної форм навчання

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Моделі супервізії», для студентів освітньо-професійної програми «Практична психологія (психологічне консультування та психотерапія)» другого рівня вищої освіти за спеціальністю – 053 «Психологія» галузі знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки», освітня кваліфікація: магістр психології, професійна кваліфікація: практичний психолог. Психолог консультант

Розробник: Мушкевич Мирослава Іванівна, доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології та психодіагностики

Силабус навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри практичної психології та психодіагностики

Протокол № 2 від 28.09.2021 р.

Завідувач кафедри:

(Л. Магдисюк)

© Мушкевич, 2021 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Форма навчання: денна	05Соціально-поведінкові науки 053Психологія Магістр психології	Вибіркова
		Рік навчання: 1
Семестр: 2		
Лекції: 16 год.		
Практичні: 12 год.		
Лабораторні: 12 год.		
Самостійна робота: 72		
Консультації 8 год.		
Змістовні модулі: 2		
Форма контролю: залік		
К ількість кредитів: 4		
Кількість годин: 120		

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: Мушкевич Мирослава Іванівна.

Науковий ступінь: доктор психологічних наук.

Вчене звання: доцент.

Посада: професор кафедри практичної психології та психодіагностики

Контактна інформація: мобільний телефон +380951560684;

електронна адреса: mushkevych.myroslava@vnu.edu.u

mira_mush@yahoo.com

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосереди з 13.00 до 14.00 в кабінеті № 202. В разі додаткової потреби в консультації час узгоджується.

3. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Супервізія – система професійної підтримки фахівців-практичних психологів, зокрема психологів-консультантів та психологів-терапевтів. Вивчення спецкурсу «Моделі супервізії» не обмежується засвоєнням теоретичного матеріалу, воно також формує у магістрів певні практичні навички. Вивчення супервізії проводиться в формі лекцій, практичних робіт, супервізійних сесій та самостійної роботи студентів із підручниками, конспектами лекцій, додатковою літературою.

Програма навчальної дисципліни «Моделі супервізії» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Практична психологія (психологічне консультування та психотерапія)» другого рівня вищої освіти за спеціальністю – 053 «Психологія» галузі знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки», освітня кваліфікація: магістр психології, професійна кваліфікація: практичний психолог. Психолог консультант

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Моделі супервізії» є аналіз теорії й практики існуючих моделей супервізії і уміння в них працювати, що є основою навчання супервізора.

Мета викладання навчальної дисципліни «Моделі супервізії» – дати магістрам базові знання про моделі супервізійного процесу для формування професійних навичок, які дозволяють бути професійно мобільними і творчо активними у психоконсультативній та психотерапевтичній діяльності.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Моделі супервізії» є:

1. Поглиблення й розширення загальнотеоретичної підготовки до роботи з клієнтами (пацієнтами).
2. Озброєння базовими знаннями про відповідальність за процес консультування і психотерапії; підвищення рівня професійної терапевтичної роботи.
3. Розвиток навичок і підвищення рівня психоконсультативної та

психотерапевтичної компетентності для поліпшення результату процесу консультування та психотерапії.

4. Формування вміння розуміти своїх клієнтів (пацієнтів) та самого себе.

Що буде вивчатися: моделі супервізії, як системний образ дій (метод), за допомогою якого проводиться супервізія, до основних класифікацій яких відносять розвиваючу модель чи модель розвитку умінь; клінічну модель; специфічно-орієнтовану модель, психодинамічну модель; поведінкову модель, модель; модель, спрямовану на рішення; роджеріанську модель; модель сімейної психотерапії; змішану модель; модель для практики; інтегративну модель; модель само менеджменту.

Чому це важливо вивчати:

Поглиблюється й розширюється загальнотеоретична та практична підготовка до роботи з клієнтами; передбачається протистояння впливам із боку проблем клієнтів; посилюється контроль над власною особистістю.

Чому можна навчитися:

Як краще вирішувати емоційні проблеми та запобігати помилок, пов'язаних із особливостями діяльності;

як правильно проводити зустріч із клієнтом;

як правильно здійснювати позитивний вплив на клієнта відповідно до зазначеної мети;

як структурувати одну зустріч із клієнтом та увесь процес зустрічей; як краще використовувати свої потенційні можливості в роботі з клієнтом;

як аналізувати власні почуття стосовно клієнтів та свої реакції на них;

як визначати шляхом аналізу того, що відбувається в процесі роботи та того, що відбувається між супервізором та тим, з ким проводять супервізію в процесі супервізії;

розбиратися в тонких відтінках стосунків;

володіти структуруванням взаємодії як протягом окремої сесії, так і в процесі усєї роботи в цілому;

як застосовувати набуті знання у практичній діяльності;

як знаходити та краще використовувати свої потенційні можливості взаємодії та вміти рефлексувати свої професійні дії та свою професійну поведінку.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Моделі супервізії» тісно переплітається з такими навчальними дисциплінами, як: «Супервізія», «Основи психотерапії та тренінг терапевтично-консультативної діяльності», «Основи психологічного консультування», «Психологія сім'ї», «Педагогічна психологія», «Загальна психологія», «Диференційна психологія», «Спеціальна психологія», «Соціальна психологія», «Патопсихологія», «Психодіагностика» та інші.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ)

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9 Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Додаткові спеціальні компетенції.

СК-13. Здатність здійснювати психоконсультативну роботу відповідно до запиту під супервізією викладача-практика (супервізора).

СК-14. Здатність до досягнення необхідних стандартів знань та умінь з психології для продовження навчання на наступному рівні вищої освіти.

СК-15. Здатність до розроблення концептуальних та інноваційних проектних рішень з планування психологічної діяльності (супроводу).

СК-16. Здатність до достатніх фахових компетентностей, щоб претендувати на первинні посади щодо психологічної діяльності.

Програмні результати навчання.

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за

результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки. ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного

й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії

5. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ПРО СТРУКТУРУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2.

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Прак.	Лаборат.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Теоретичні підходи до моделей супервізії						
Тема 1. Поняття супервізійної моделі	13	2			10	1
Тема 2. Специфічно-орієнтовані моделі	17	2	2	2	10	1
Тема 3 Модель розвитку	17	2	2	2	10	1
Тема 4. Змішана модель	17	2	2	2	10	1
Разом за модулем 1	64	8	6	6	40	4
Змістовний модуль 2. Практика						
Тема 5. Модель для практики.	11	2			8	1
Тема 6. Модель верифікації психотерапевтичного контракту	15	2	2	2	8	1
Тема 7. Модель верифікації	15	2	2	2	8	1

психотерапевтичного контакту						
Тема 8. Модель верифікації психотерапевтичного методу	15	2	2	2	8	1
Разом за модулем 2	56	8	6	6	32	4
Всього	120	16	12	12	72	8

Заняття включають інтерактивні форми навчання:

- Творчі завдання
- Дискусії
- Робота в малих групах
- Робота в парах
- Розгляд кейсів
- Рольова гра

Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз власної діагностично-консультативно-терапевтичної діяльності тощо.

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3.

1	Тема. Поняття супервізійної моделі. Поняття супервізії, як важливої частини професійної діяльності. Модель супервізії як системний образ дій (метод), за допомогою якого проводиться
----------	---

	супервізія. Знання про наявні моделі і уміння в них працювати як основа навчання супервізора. Класифікація супервізорських моделей.
2	Тема. Специфічно-орієнтовані моделі. Психодинамічна модель. Поведінкова модель. Модель, спрямована на рішення. Роджеріанська модель. Модель супервізії в сімейній терапії. Основна мета супервізора, що працює в певній моделі. Оцінка знань і навичок супервізованого супервізором в різних моделях.
3	Тема. Модель розвитку. Основний зміст моделі розвитку. Модель розвитку за К. Столтенбергом. Модель розвитку К. Лонганбілла, Е. Харді і Дж. Делворса. Завдання супервізора в моделі розвитку. Три стадії розвитку супервізованого.
4	Тема. Змішана модель супервізії. Функції, особливості протікання процесу супервізії. Чотири основні системи, що визначають зміст Змішаної моделі супервізії практика, працівник, команда/колектив та установа/заклад. Сім базових положень особистісних і професійних змін у змішаній моделі.
5	Тема. Модель для практики. Різновиди, різноманітні аспекти практики, що можуть ускладнити супервізію. Толерантне ставлення й позитивні способи спілкування, спрямовані на позитивне вирішення проблем і конфліктів. Розбір клінічних випадків/кейсів супервізованих.
6	Тема. Модель верифікації психотерапевтичного контракту. Аналіз змісту свідомих мотивів по відношенню до факту надання психотерапевтичної допомоги. Аналіз змісту свідомих мотивів по відношенню до кінцевого (очікуваного) результату психотерапевтичної допомоги. Визначення ступеня ризику на основі аналізу ступеня емоційної напруги, викликаного психотерапевтичним процесом.

7	<p>Тема. Модель верифікації психотерапевтичного контакту. Визначення якості терапевтичного контакту. Аналіз ролей і позицій психотерапевта і клієнта по відношенню один до одного. Аналіз узгодженості уявлень в психотерапевтичній діаді. Аналіз адекватності уявлень психотерапевта про особливості емоційних проявів клієнта. Аналіз особливостей поведінки психотерапевта і клієнта і оцінка адекватності уявлень психотерапевта про поведінку клієнта</p>
8.	<p>Тема. Модель верифікації психотерапевтичного методу. Вироблення рекомендацій з корекції професійних дій психотерапевта для підвищення ефективності здійснюваного психотерапевтичного методу. Аналіз і оцінка адекватності професійних дій психотерапевта. Аналіз і оцінка адекватності професійних дій психотерапевта по відношенню до фази психотерапевтичного процесу.</p>

7. ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ, ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

Самостійна робота студентів, це індивідуальна навчально-дослідна чи науково-дослідна робота студентів (за вибором) передбачає:

- а) підготовку огляду наукової літератури (есе);
- б) підготовку ілюстративного матеріалу за темами, які вивчаються (виготовлення таблиць, схем, малюнків і т. п.);
- в) підготовку матеріалів та доповідей до наукових семінарів, конференцій та інших навчально-наукових заходів.

Перелік тем есе для написання індивідуально-дослідного завдання:

1. Що таке супервізійна модель?
2. Охарактеризуйте специфічно-орієнтовані моделі супервізії.

3. 3. Порівняйте модель розвитку та змішану модель. Назвіть спільні та відмінні риси.

4. 4. Назвіть основні аспекти моделі для практики.

5. 5. Розкрийте сутність професійного аспекту моделі для практики.

6. 6. В чому полягає зміст моделі розвитку вмінь?

7. 7. Які існують стадії розвитку супервізованого?

8. 8. З яких специфічних стадій та навичок складається модель Т. Харді та У.Делуорта?

9. Когнітивно-поведінкова модель супервізії.

10. Екзистанційно-гуманістична модель супервізії.

11. Еволюційна модель супервізії.

12. Модель специфічної орієнтації.

Даний вид роботи оцінюється 10 балами

8. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ: РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль здійснюється на кожному практичному та лабораторному занятті за результатами виконання практичних завдань й усних відповідей студентів із теми, що вивчається.

Оцінка практичної роботи та лабораторного заняття залежить від якості виконання усіх завдань, оформлення, висновків. Практичні заняття оцінюються **від 0 до 2 балів**.

0 балів виставляється за поверхневу відповідь: відповідь хаотична, фрагментарна, відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті, без використання демонстраційного матеріалу.

0,5 балів виставляється за поверхневу відповідь на основі прочитаної лекції: відповідь хаотична, фрагментарна, відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті, без використання демонстраційного матеріалу.

1 бал студент отримує за усну відповідь на занятті у тому разі, якщо ця відповідь послідовна, чітка, структурована, логічна, за матеріалом основних підручників; часткове вміння наводити власні приклади и здійснювати їх порівняльний аналіз; часткове розкриття суті основних термінів з супервізії.

2 бали студент отримує в тому разі, якщо ця відповідь чітка, структурована, логічна; включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників; аргументоване посилення на додаткові наукові джерела, спеціальну літературу, наведення власних прикладів; порівняльний аналіз понять з супервізії.

В оцінювання також враховуються «інші види робіт», такі як участь в терапевтичному процесі у роботі з дорослими та дітьми під супервізію викладача-психотерапевта та проведення супервізорських занять, де студент виступає в ролі супервізора. **Оцінювання цього типу роботи здійснюється в межах 0-6 балів.**

Підсумковий контроль передбачає виконання модульних контрольних робіт. За виконання модульних контрольних робіт студент може отримати максимум 60 балів.

Оцінка з дисципліни виставляється за національною шкалою, за 100-бальною системою та за шкалою ECTS.

Таблиця 6

Поточний контроль (мах = 40 балів)								Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Самостійна робота	М 1	М 2	100 балів
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	30 б.	30 б.		
								16 балів			

Шкала оцінювання

Таблиця 7

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	Якісна	Зарахована
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Максименко С.Д. Психологічна супервізія. Навч. посіб./ С.Д. Максименко. – К.: Кондор, 2020.
2. Малкіна-Пих І. Г.. Психологічна допомога в кризових ситуаціях - М.: Изд-во Ексмо., 2005. - 960 с.
3. Супервізія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І. В. Ушакова. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – 228 с.
4. Ховкінс П., Шохет Р. Супервізія. Індивідуальний, груповий и організаційний підходи (Перевод с англ.). СПб.: Речь, 2002. — 352 с.

Додаткова література

1. Байдарова О. О. Перспективи дослідження професійної рефлексії в супервізії соціального працівника / О. О. Байдарова // Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць

2. Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології
3. ім. Г. С. Костюка АПН України / [за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – Вип. 10. – С. 12–24.
4. Мушкевич М. І., Чагарна С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб / за ред. М. І. Мушкевич. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
5. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р.
6. Про пріоритетні напрями психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу учасників освітнього процесу на 2018-2019 навчальний рік : Лист МОН від 07.08.2018 № 1/9-487. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/61640/ (дата звернення: 16.10.2019)
7. Про соціальні послуги : Закон України Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19/ed20190117#n42> (дата звернення: 08.10.2019).
8. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа» / уклад. : Клокар Н.І., Нікулочкіна О.В., Київ, 2018. 6 с.
9. Scaife, J. (March 2019). Supervision in Clinical Practice. A Practitioner's Guide. Hove, Bruner-Routledge.

10. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Моделі супервізії.
2. Розвиваюча модель.
3. Клінічна модель.
4. Специфічно орієнтована модель.
5. Вісконсінський тренінговий проєкт з клінічної супервізії.
6. Психодинамічна модель.
7. Модель розвитку вмінь.
8. Модель сімейної терапії.

9. Модель розвитку.
10. Модель розвитку за К. Столтенбергом.
11. Моделі розвитку за К. Лонганбіллом, Е. Харді, Дж. Делворсом.
12. Змішана модель Д. Пауела.
13. Модель для практики.
14. Інтегративна модель супервізії.
15. Модель верифікації психотерапевтичного контракту.
16. Модель верифікації психотерапевтичного контакту.
17. Модель верифікації психотерапевтичного методу.
18. Когнітивно-поведінкова модель супервізії.
19. Екзистанційно-гуманістична модель супервізії.
20. Еволюційна модель супервізії.
21. Модель специфічної орієнтації.